

УДК 37. 013. 75 (477)

ВИКОРИСТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Студ. О.В. Лисовець, гр. БПД-16

Науковий керівник доц. О.М. Внукова

Київський національний університет технологій та дизайну

Актуальність дослідження полягає в необхідності відновлення кращих здобутків минулого у практиці виховання і духовності сучасної молоді. Успіх буде гарантовано за умови творчого підходу до практичної реалізації теоретичних знань, правильного організованого виховання особистості.

Метою роботи є дослідження витоків козацької педагогіки, визначення її специфіки та використання на сучасному етапі, збагачення підростаючих поколінь інформацією про здоровий спосіб життя, норми взаємостосунків, а також процес самовдосконалення. Мета реалізується шляхом виконання таких **завдань**: дослідити витoki, становлення та розвиток козацької педагогіки; визначити головні особливості козацької педагогіки; дослідити шляхи впровадження козацької педагогіки в Україні на сучасному етапі.

Об'єктом дослідження є система виховання як одна з вагомих складових освіти в Україні. **Предмет дослідження** - козацька педагогіка у вихованні дітей та молоді.

Методи та засоби дослідження: аналіз психолого-педагогічної літератури, анкетування, спостереження за розвитком ідей та засобів козацької педагогіки, порівняння, бесіди з учителями.

Наукова новизна полягає у виявленні особливостей козацької педагогіки, **практичне значення отриманих результатів** – у використанні вивченого досвіду впровадження особливостей козацької педагогіки на сучасному етапі.

Результати дослідження. Сутність козацької педагогіки полягає у системі знань про закономірності формування світоглядних позицій українця, збагачення підростаючих поколінь інформацією про здоровий спосіб життя, норми взаємостосунків, а також процес самовдосконалення, самоосвіти. Велике значення для дослідження української козацької педагогіки мають праці сучасних науковців О. Губка, М. Дмитренка, П. Ігнатенка, В. Каюкова, П. Кононенка, Д. Федоренка та інших.

Термін «козацька педагогіка» охоплює зміст, ідейну спрямованість, національні виховні традиції українського народу, які він виплекав упродовж століть для захисту рідної землі від постійних чужоземних навал, для гартування молодого покоління у дусі подвижництва і героїзму. Козацька педагогіка виникла як частина народної педагогіки, вона формувала в підростаючих поколіннях українців синівську вірність рідній землі, Батьківщині, народу, виховувала в них незламну силу духу, стійку волю і високу козацьку мораль, лицарські якості. Одним з найперших кроків у справі реалізації ідей і засобів козацької педагогіки є поширення знань серед учнів про козацький національно-визвольний рух, про заслуги козаків у боротьбі з чужоземними загарбниками.

Сьогодні в багатьох регіонах України почалося активне відродження козацьких виховних традицій. Так у навчально-виховному комплексі «Дорогинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад», що знаходиться в Ічнянському районі Чернігівської області, де ми проводили дослідження, набуто певного досвіду роботи з впровадження козацької педагогіки у сучасній школі. Ми спілкувалися з учителями, учнями, знайомилися з їхньою роботою з теми дослідження.

Економіка інноваційної діяльності підприємств

Педагогіка та психологія, мова та культура

У школі проводяться посвята учнів у козачата, фестивалі козацької пісні і танцю, змагання з козацьких видів спорту, ігри і забави, створюються підліткові та юнацькі гурти, загони, товариства. Уже з початкових класів вчителі С. В. Лисовець, Т. В. Чмир на уроках використовують елементи програми «Народознавство», що передбачає також впровадження в навчально-виховний процес школи та родини ідей і засобів козацької педагогіки. Ми дізналися, що класні керівники старших класів В. М. Дуброва, І. А. Пабат проводять роботу, спрямовану на те, щоб кожен учень займався самоосвітою, розвивав свої здібності та можливості. Вчителі складають конкретні завдання вивчення козацького визвольного руху і розповідають, що учні залюбки вивчають історію Запорозької Січі, з цікавістю шукають відомості та роблять презентації. Традиційними стали вечори козацьких забав, веселі старти, екскурсії-зустрічі з козаками сусідньої організації (с. Качанівка, Ічнянський район).

Провівши анкетування на тему «Шляхи впровадження козацької педагогіки України на сучасному етапі» серед вчителів різних шкіл Ічнянського району, ми зробили висновок, що значна частина педагогів має великий досвід у впровадженні елементів козацької педагогіки у навчально-виховний процес та може поділитися ним з колегами. Лише деякі вчителі не використовують козацьку педагогіку на практиці. Узагальнення результатів опитування подано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Узагальнення результатів опитування вчителів

Запитання	Так	Ні	Поділюсь досвідом
Чи потрібно реалізовувати козацьку педагогіку як засіб виховання стійких і мужніх захисників незалежної України?	△△△△△△ △△△		Ω
Чи потрібний науково-методичний центр, який би надавав допомогу з проблеми реалізації козацької педагогіки?	△△△△△	△△	ΩΩΩΩ
Чи поширюєте Ви знання про національний визвольний рух як важливий крок у реалізації відродження козацької педагогіки?	△△△△△	△	ΩΩΩΩΩ
Чи Ваш навчальний заклад використовує специфіку козацької педагогіки?	△△△△△	△	ΩΩΩΩΩ
Чи хотіли б Ви, щоб сучасна освіта включала в себе елементи козацької педагогіки?	△△△△△△ △	△	ΩΩ
Чи в старшій віковій групі доцільніше використовувати козацьку педагогіку?	△△	△△	ΩΩΩΩΩΩΩ
Чи активніше формується у юнаків та підлітків самосвідомість на основі впровадження в навчання козацької педагогіки?	△△△△△△ △△		ΩΩ
Чи захоплює сучасних учнів військова стратегія і тактика козаків, їхнє озброєння, майстерність у будівництві фортець, стаціонарних і рухомих (пересувних) військових таборів тощо?	△△△△△△	△	ΩΩΩ
Чи стануть учні більш милосердними, вивчаючи історію козаків?	△△△△△		ΩΩΩΩΩ
Чи відродження традицій фізичного загартування козаків забезпечить зміцнення здоров'я дітей?	△△△△△△	△	ΩΩΩ

Висновки. Ми переконалися, що частина вчителів створивши власні програми, реалізують на практиці елементи козацької педагогіки. На нашу думку, результат виховання буде помітний за умови творчого підходу до практичної реалізації теоретичних знань, правильного організованого навчально-виховного процесу. Держава має підтримати вчителів-практиків, створивши необхідні умови для застосування козацької педагогіки.

Ключові слова: козацька педагогіка, відродження козацької духовності, творчий підхід, вчителі.